

Alexandros Kariótoglou

CUM SĂ NE APROPIEM ADOLESCENȚII

*Întâmplări din viața
unui profesor de religie*

Traducere din limba greacă de
protopr. dr. Gabriel Mândrilă

editura
Σοφία

București

3) Ca o categorie intermediară, ulterioară nivelului liceal, dar inferioară celui terțiar, se află Institutele de Instruire Profesională (I.E.K. – *Ινστιτούτο Επαγγελματικής Κατάρτισης*).

4) Terțiar (*τριτοβάθμια εκπαίδευση*) – cu nivelurile:

a) universitar (*Πανεπιστημιακός*) – cuprinde Universitățile, Politehnicile și Școlile Superioare (de Teologie, Arte, Turism, Navigație, Militare, de Ordine Publică etc.);

b) tehnologic – cuprinde Institutele Educaționale Tehnologice (*T.E.I. – Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα*) și Școlile Superioare de Educație Pedagogică și Tehnologică (*A.S.P.E.T.E. – Ανώτατες Σχολές Τεχνολογικής και Παιδαγωγικής Εκπαίδευσης*).

Cuprins

Prolog	7
Prefață la o nouă ediție	9
„Zis-a un bătrân...”	11
„Zis-a un tânăr...”	13
O mărturisire	15
O dumnezeiască Liturghie în aer liber	17
Hristos a înviat, Sara!	19
O tăgăduire, o teză, o continuitate la picioarele Crucii!	21
Răsăriteni suntem.	27
Nu-L iubesc pe Dumnezeu, e nedrept	31
În fața realității morții	33
Un inspector dificil.	35
„Părtaș mă primește...”	37
Moartea, Învierea și Konstantínos.	39
Un director „caraghios”	43
Antónis păcătosul	46
Aléxandros și privilegiul deznădejdiei.	50
Hristos la club.	53
Lacrima lui Ilie	60
Clipe școlare într-o bucurie pascală	62
Pelerinaj în Sfântul Munte	66
Konstantínos și tăcerea	73

Decizia unui student	75
<i>Face it</i>	78
Mărturisirea lui... Petru	83
Rămas bun, băiat de grupă!	85
Povestea lui Áris.	89
Ce e iubirea?	93
O excursie la Loutráki	97
Povestea Irinei	101
Darul făcut unui elev din Albania	107
Lecția de la cimitir	110
Crucea lumii	113
La un centru de yoga din Germania	115
O istorisire despre pocăință	118
Dimítris și eutanasia: „Un cuvânt de-al dumneavoastră m-a marcat”	123
Locul curat și cel infam	125
Despre economii.	128
„Sărutul vieții”	130
O invitație curioasă	132
Un taximetrist neobișnuit	134
Nikólas, copilul străzii.	136
Lecția de iconomahie.	140
„Merem în centru?”	143
<i>Go west</i>	146
O discuție cu elevi francezi la liceul din Lons-le-Saunier.	152
Trezind Grecia înăuntrul lui Dimítris.	155
Astăzi m-am... rebotezat	158
Micul lustragiu și Platon.	160

Cu un profesor din Prusa	163
Prietenul meu Halíl	166
A te distra cu adevărat	168
Moș-Iannákos, sufletul insulei mele natale	170
Litó, prietenul ei și bunul stareț.	174
Ioan le povestește copiilor întoarcerea sa la credință	176
Căutând adevărul pe căi greu de străbătut	178
Iánnis cel de lut.	180
În fiecare an, în Săptămâna Mare	182
Alexandros și adevărul	183
Un tânăr vrea să devină musulman	187
Povestea lui Adil, asemenea celei din cântecul lui Kemal.	190
Un kurd devine creștin	193
Profesoara a fost martoră a lui Iehova	195
Un elev la centrul de evaluare	197
Chrístos și colegii săi	199
Elevii mei musulmani	200
Un profesor dificil	202
Un profesor sub „gloanțe”	204
Doi elevi își înfrâng stavilele și se confesează ...	205
Mama lui Fotini	208
O scrisoare neașteptată după douăzeci de ani. ...	209
O întâlnire neprevăzută	212
Iubirea care eliberează.	213
„Zis-a un bătrân...”	216
Epilog.	217
Sistemul educațional din Grecia.	219

periențe deosebit de intense și neașteptate, astfel că de multe ori n-am reușit nici să le evaluez, nici să le conștientizez.

Nădăjduiesc ca noua ediție să aibă parte de aceeași primire și în rândul clericilor, pedagogilor și confrăților mai tineri și să ajute la înțelegerea importanței și a dificultății modului de a comunica cu adolescenții. În felul acesta, al abordării în iubire a celuilalt, al acceptării a ceea ce e diferit, al respectului pentru ceea ce e după chipul lui Dumnezeu, îi aborda Hristos, Marele Pedagog, pe oameni.

O tentativă dificilă, roadele însă justifică efortul, întrucât oferă emoție și bucurie, conducând la desăvârșirea dascălului ca persoană, înnobilitându-i, în clasă, la enorie, în orice alt loc unde pedagogia este exercitată, cu adevărat munca ce transformă atât propria persoană, cât și pe cei ce așteaptă să fie instruiți.

Alexandros Kariótoglou

îndrumarea pedagogică și științifică a cadrelor didactice la toate nivelurile educaționale; echivalentul din sistemul românesc ar fi cel de profesor coordonator.

„Zis-a un bătrân...”

Din ce altă pricină suferim dacă nu din lipsa de iubire? Că dacă am fi fost cu iubire, compătimire, suferință față de aproapele, nu am fi luat seama la greșelile lui, întocmai cum spune Apostolul Petru: „dragostea acoperă mulțime de păcate” (I Pt. 4, 8) și, de asemenea, Apostolul Pavel: „dragostea nu gândește răul (...), toate le rabdă” (I Cor. 13, 5 și 7). Așadar, dacă am fi avut iubire, iubirea însăși ar fi acoperit oricare dintre greșeli, așa cum făceau sfinții când vedeau defectele celor de lângă ei. Oare din ce pricină? Sfinții oare sunt orbi și nu văd defectele celorlalți? Cine urăște mai mult păcatul decât sfinții? Și totuși ei nu urăsc pe cel ce păcătuiește, nici nu-l judecă, nici nu-l disprețuiesc, ci suferă alături de el, îl sfătuiesc, îi aduc alinare, îl tămăduiesc ca pe un mădular bolnav al trupului lor. Fac totul pentru a-l izbăvi. Întocmai ca pescarii... O să vă spun o pildă de la Părinți, ca să înțelegeți bine puterea acestui cuvânt. Să presupunem că există un cerc deasupra pământului – perfect sferic, asemenea celui trasat cu compasul –, care are un centru.

Numim centru mijlocul cercului. Luați aminte la ceea ce vă spun: să presupunem că acest cerc este lumea întreagă. Punctul central al cercului e Dumnezeu, iar liniile drepte (razele) care unesc marginea cercului cu centrul sunt căile, adică modurile de viață ale oamenilor. Așadar, când înaintează sfinții spre centru, voind să se apropie de Dumnezeu, în raport cu cât înaintează, se apropie și de Dumnezeu, și unii de alții. Și, cu cât se apropie de Dumnezeu, se apropie unii de alții și, cu cât se apropie unii de alții, se apropie de Dumnezeu. În același fel să înțelegeți și separarea dintre ei. Căci atunci când se îndepărtează de Dumnezeu și se întorc îndărăt, spre marginea cercului, se îndepărtează de Dumnezeu pe cât se îndepărtează și unii de alții și cu cât se îndepărtează unii de alții, pe atât se îndepărtează și de Dumnezeu. Aceasta este natura iubirii. Cu cât suntem în afară și nu-L iubim pe Dumnezeu, cu atât ne îndepărtăm unul de altul. Dar dacă vom iubi pe Dumnezeu, cu cât ne vom apropia de Domnul prin iubirea noastră față de El, în aceeași măsură ne unim între noi prin iubirea față de aproapele și, cu cât ne unim cu aproapele, cu atât ne unim cu Dumnezeu.

Avvá Doroteu,
Asceticele, Învățătura VI,
Ed. Etoimasía, 1981, pp. 76-78

„Zis-a un tânăr...”

Cu sabia... notei maxime

Irina era în anul trei de gimnaziu¹. Inteligentă, ageră și creativă. Ca dascăl al ei înțelesesem aceste lucruri, dar mai înțelesesem și refuzul ei de a participa la lecția de religie. Nu i se „potrivea”. Îi crea destulă confuzie și de aceea luase decizia ca, odată cu începerea anului școlar, să stea deoparte. Am provocat-o la dialog, dar nimic. Refuza întotdeauna să colaboreze. „Nu știu”, „nu cunosc” era răspunsul ei de fiecare dată la fiecare întrebare a mea. A venit și sfârșitul trimestrului. Momentul notelor. La școala unde predam, elevele își luau carnetul de note singure de la secretariat – de vreme ce evaluarea lor era socotită o chestiune pur personală – și [apoi] treceau pe la profesor, pentru anumite observații; acesta le dădea diferite sugestii și sfaturi. La un moment dat, cu carnetul de note în mână, Irina a venit la mine. „Domnule profesor, obiectez. Sunteți

¹ Clasa a noua – în acord cu sistemul de învățământ românesc (*n. trad.*).

nedrept. Mi-ați pus nota 20.¹ Însă eu n-o merit. N-am depus nici un efort. Am fost indiferentă și am refuzat colaborarea. Cum se poate să mă răsplătiți în acest fel?” Adevărul e că m-a impresionat prin atitudinea ei. „Intenția mea a fost să te determin să-mi spui ceea ce tocmai mi-ai spus. Voiam să-ți faci autocritica. Irina, ți-am pus nota maximă nu pentru ceea ce ai dat dovadă la ora de religie, ci pentru ceea ce cred că ești cu adevărat”, i-am răspuns. M-a privit cu mirare și a plecat.

Din ziua următoare, atitudinea i s-a schimbat. Devenise interesată de ora de religie, își exprima opiniile și punea întrebări.

În trimestrul următor Irina a luat nota 20 după ce a depus tot efortul spre a demonstra că nota din primul trimestru a fost pe merit și a obținut-o, după cum se spune, ...cu sabia ei.

¹În învățământul elen secundar sistemul de notare este de la 1 la 20 (*n. trad.*).

O mărturisire

Chará a cerut să mă vadă numaidecât. Avea o problemă personală. Se apropia Crăciunul. În acord cu tradiția familiei trebuia ca toți din familie să se împărtășească din Potirul dumnezeieștii Liturghii de Crăciun. Însă Chará ezita foarte tare. Mi-a destăinuit că în urmă cu douăzeci de zile cunoscuse un tânăr și că ajunseseră să facă pentru prima dată dragoste. Dilema, care se vedea că o chinuia cumplit, era dacă ar trebui să ascundă acest fapt ca să se împărtășească din Potirul de obște sau să refuze să meargă împreună cu familia. În cel de-al doilea caz însă ar fi fost silită să dea niște explicații.

– Ce să fac, domnule profesor?

– Chará, problema este de a împlini o tradiție de familie sau de a fi tu însăși, așa cum cred că ai fost până acum?, am întrebat și eu la rândul meu. Dacă ceea ce te exprimă este doar împlinirea unei tradiții de familie, atunci ai putea cu ușurință să mergi mai departe spre îndeplinirea unui ritual. Dar dacă vrei să fii adevărată, atunci problema e mai profundă. E nevoie, dincolo de

sărbătoarea Crăciunului, să crești, punând început de îndată unui proces de autocunoaștere. La aceasta s-ar putea să te ajute un bun povătuitor duhovnicesc.

A vrea să trăiești adevărat și dincolo de împlinirea unui obicei sau a unei foame sau sete spirituale este un exercițiu fundamental de asceză și de viață.

În ziua următoare Chará și-a căutat un povătuitor duhovnicesc și a mers mai departe prin luarea unor decizii curajoase alături de duhovnicul ei.

O dumnezeiască Liturghie în aer liber

În acea primăvară consiliul profesoral luase decizia ca în programul excursiei să fie inclusă și participarea la o dumnezeiască Liturghie.

Părintele Gheorghe, pe atunci parohul unei biserici din Kavouri, a acceptat să săvârșească Taina dumnezeieștii Euharistii, la rugămintea mea, în afara bisericii, într-un crâng. Îl invitasese, desigur, și pe episcopul de atunci al locului, pe vrednicul de pomenire Hrisostom (Voúltos).

Era minunat să vezi o sută treizeci de copii de la gimnaziu și liceu în jurul Sfintei Mese, luând parte la Cina Iubirii. Cei mai mici aproape, de jur-împrejur, cei mai mari „ancorați” printre pini înalți, tăcuți, urmărind cu teamă și admirație cele săvârșite. Câțiva copii au fost de acord să citească unele dintre textele imnografice. Am rostit cu toții *Crezul* și *Tatăl nostru*.

Dumnezeiasca Liturghie s-a încheiat după ce mulți copii s-au împărtășit. Preotul a spus „Pentru rugăciunile...” și dintr-odată s-a auzit dintr-un colț, pe neașteptate, glasul episcopului:

„Să fiți sănătoși și binecuvântați, copiii mei! As-
tăzi mi-ați făcut o mare bucurie. Dumnezeu să
vă binecuvânteze!”

Era prin anii '70, epoca unor mari tulburări
sociale, care venea după o perioadă de șapte ani
de încremenire și stagnare la nivel educațional.
Epocă de contestare și tăgăduire a credinței din
numeroase motive, mai mult sau mai puțin de
înțeles.

Bunul episcop adusese dulciuri pentru toți
copiii. Le-a împărțit el singur, pe rând, fiecăruia.
După un început timid de dialog, în urma dis-
cuției purtate cu el, copiii, surprinși în mod deo-
sebit, după cum au mărturisit, că... un episcop a
acceptat să stea de vorbă cu ei, spontan i-au ce-
rut să le îngăduie să-i cânte la chitară câteva cân-
tece. Acest bun păstor i-a ascultat binevoitor și
cu bucurie.

Au plecat, după cum mi-au declarat, cu senti-
mentul că Biserica este aproape de ei și gata să se
bucure împreună cu ei.

Hristos a înviat, Sara!

De fiecare dată când intram în clasă, Sara era
pregătită de plecare. Mă saluta și ieșea. Era scu-
tită de ora de religie pe motivul că „era de al-
tă religie”. Era evreică. Nu-mi rămânea în clipa
întâlnirii noastre la ușa clasei altceva decât să-i
adrez un cald „Șalom!”, cunoscutul salut al
evreilor și iubitul salut al lui Iisus Celui Înviat
către ucenicii Săi, și să intru în clasă. Au fost, de-
sigur, câteva momente când ar fi preferat să ră-
mână în clasă în timpul lecției. Poate pentru că
voia să asculte ceva ce o interesa sau să-și facă
vreo temă la un alt obiect.

În primul meu an la acea școală, Sara a fost
cea dintâi care, după vacanța de Paști, a venit să
mă vadă dis-de-dimineată spre a-mi adresa sa-
lutul pascal „Hristos a înviat, domnule profe-
sor!”. „Sara”, i-am spus, „nu pot să cred: tu? Știi
ce spui?” „Cum să nu, domnule profesor?”, îmi
răspunde și adaugă: „Noi, în familia mea, dacă
nu ne luăm lumânările să mergem la slujba În-
vierii, nu simțim ce este Paștele.” De atunci, în
fiecare an, după vacanța de Paști, o auzeam, câ-

tă vreme am avut-o elevă, adresându-mi „foarte de dimineată” (Lc. 24, 1) salutul „Hristos a înviat!” ... pe ea, evreica...

Anii trecură. Era Săptămâna Mare. O veche elevă, colegă cu Sara, pe a cărei fiică o botezasem, mi-a telefonat dintr-un oraș de provincie pentru a-mi transmite urările pascale. „Vrea și o altă elevă de-a dumneavoastră să vă transmită urările ei”, mi-a spus, „zilele acestea se află în vizită la mine.” „Înviere binecuvântată și Hristos a înviat!” Era, după atâția ani, Sara.

Emoționat, i-am zis că, împreună cu lumânarea pentru fina mea, aveam să-i trimit și ei o lumânare, de vreme ce se afla departe de casă, și am adăugat: „Mi-aș dori ca foarte curând să pun și untdelemnul.”¹ „Cât de mult mi-aș dori și eu!”, a îndrăznit să spună.

Ceasul acesta n-a venit, din motive ușor de înțeles...

Se pare că „Hristos a înviat” a coborât de pe buzele ei în inimă, și asta o doare... pe Sara... evreica... scumpa mea elevă...

¹ Referire la practica liturgică din cadrul Tainei Botezului, conform căreia, după citirea rugăciunii de binecuvântare a untdelemnului, nașul unge întreg corpul catehumenului, înaintea de afundarea în baia Botezului (n. trad.).

O tăgăduire, o teză, o continuitate la picioarele Crucii!¹

În decembrie '81 a fost publicat în *Argós*, revista celor din învățământul privat, articolul unui pedagog de profesie, cu titlul „Mai presus de orice îndoială. Religia în învățământul secundar”. Era o încercare, având la bază principiul „E permis să te întrebi?”. Autorul, luând ca pretext diferite expresii din manualele de religie pentru gimnaziu și liceu, scoase din context, a întreprins o scurtă analiză a Creștinismului pentru a trage o concluzie cu întrebarea „dacă putem folosi instrumente de comunicare cu autoritate pentru a transmite, prin intermediul unor procese educaționale, inocente și mai presus de orice îndoială, mesajele Bisericii”. În continuare, își exprima părerea că la antipodul credinței Bisericii se află cei ce „sunt gata să provoace fisuri în orice structură «de la sine înțeleasă», în urma alegerii conștiente a refuzului în fața orică-

¹ Textul acesta a fost publicat, în cea mai mare parte, în revista *Synaxis* 5 (1983), pp. 106-107.